

**Professori
Asko Suikkanen, Lapin yliopisto:**

**Nuorten elämäntilanteiden
muutokset ja nuoriin kohdistuvien
interventioiden mahdollisuudet**

**Kuntouttavan työllistymisen
foorumipäivä 19.1.2006**

Julkaisut STM:n selvityksiä-sarjassa

Suikkanen Asko & Martti Sirpa & Linnakangas Ritva
2004: **Homma hanksaan.** Nuorten
kuntoutuskokeilun arviointi

Linnakangas Ritva & Suikkanen Asko 2004:
Varhainen puuttuminen. Mahdollisuus nuorten
syrjäytymisen ehkäisemisessä

Nuorten kuntoutuskokeilulle asetetut yleiset tavoitteet (1)

- kehitetään toimivaa yhteistyömallia, jossa nuori, hänen lähiverkostonsa, paikalliset toimijat sekä Kela ja palvelujen tuottajat toimivat aktiivisesti yhdessä
- tavoitteena on luoda integroitu palveluketju, jossa Kelan normaalipalvelujen lisäksi järjestämä kuntoutus on osa nuoren kanssa räätälöityä kokonaissuunnitelmaa
- pyritään selvittämään, olisiko tehtävä toiminnan ja rahoituksen lainsäädännöllisiä uudistuksia
- tavoitteena on kehittää hyviä toimintamalleja, joissa tukitoimenpiteiden yhdistämiseen sekä yhteistyöhön ja vastuusuhteisiin eri toimijoiden välillä on kiinnitetty huomiota

Nuorten kuntoutuskokeilulle asetetut yleiset tavoitteet (2)

- tavoitteena on antaa syrjäytymisvaarassa olevalle nuorelle mahdollisuus omien voimavarojensa hyödyntämiseen, onnistumisen kokemuksiin ja vertaisryhmän tukeen
- tavoitteena on nuoren syrjäytymisen ehkäiseminen ja syrjäytymiskierteen katkaiseminen
- tavoitteena on tehdä nuoren kanssa ammatillisen koulutuksen suunnitelma ja luoda valmiudet koulutukseen osallistumiseen

Määrällisiä tietoja (tilanne marraskuu 2003)

- kokeiluun osallistunut yhteensä 630 nuorta
- keskeyttäneitä 43
- 255 nuorta on osallistunut työharjoitteluun tai -kokeiluun (40 %)
- 78 nuorta on osallistunut koulutuskokeiluun (12 %)
- 100 nuorta on ollut tutkimusjaksolla (16 %)
- 262 nuorta on aloittanut opiskelun toisella asteella (42 %)
- muuta: saanut peruskoulun päättötodistuksen, korottanut tenttimällä peruskoulun todistusta, ollut 10-luokalla, valmentavassa koulutuksessa, huumehoidossa, päihdehoidossa, huostaanotettu
- lähes kolmella neljästä niistä nuorista, joille tehtiin kuntoutussuunnitelma, katsottiin tapahtuneen merkittävää elämäntilanteen selkiytymistä

Hyvät käytännöt/ työskentelymuodot

- verkostoyhteistyö, sidosryhmäyhteistyö
- yhteistyö perheiden kanssa
- työparityöskentely
- tukihenkilötoiminta
- ohjattu työllistyminen
- työn ja koulun/ opiskelun yhteen nivominen
- pienryhmätyöskentely
- riittävästi aikaa yksilötyöskentelylle nuoren kanssa

Hyvät käytännöt/ yksilöllisyys

- yksilöllisesti räätälöidyt kuntoutussuunnitelmat
- kuntoutustutkimukset, terveydentilan ja toimintakyvyn arviointi
- yksilölliset koulutusratkaisut
- palvelujärjestelmästä valitaan nuorelle yksilöllisesti sopivimmat palvelut
- yksilöllinen tukityö esim. tuetun työn -mallin puitteissa
- kokonaisvaltainen, yksilölähtöinen työskentely nuoren ja perheen kanssa
- pitkäjänteinen yksilöllinen ohjaus

Hyvät käytännöt/ toiminnan välineet

- selkeät toimintajaksot (yksilöt ja ryhmät), viikko-ohjelmat
- nuoren vastuuttaminen (esim. aikatauluista, toiminnasta)
- nuori haetaan kouluun/ töihin (motivointi, kontrolli)
- kouluarvosanojen korotus + tukiopetus, läksypiiri
- työpajatyöskentely, ammatilliset pajat, työn avulla oppiminen
- ammatinvalinnan ohjaus, koulutus- ja työkokeilut
- selvittely- ja tutkimusjaksot erityisosaamisen yksiköissä
- ryhmätoiminta, vapaa-ajan toiminta, etsitään harrastus, kesätyöpaikka
- läsnäolo, "saatavilla olo"
- kuntoutusraha

Nuorten mielestä eniten hyötyä/ apua

- tuki peruskoulun suorittamiseen
- työharjoittelut, työkokemus
- tuki toiselle asteelle hakemiseen
- aikuisen tuki, tukihenkilö
- ystävät, uudet tuttavuudet
- opastusta
tulevaisuudensuunnitelmiin
- apu konkreettisissa asioissa
- päässyt paikkoihin, missä ei ennen
ole ollut
- elämänhalun löytäminen
- raha
- vapaapäivä, ruokailu

Nuorten mielestä parasta on ollut

- koulunkäyntiin saatu tuki
- tutustuminen kouluihin ja aloihin
- työharjoittelu, on saanut töitä
- tulevaisuudensuunnittelu
- on ihmisiä tukemassa
- mahdollisuus tutustua muihin nuoriin
- harrastusmahdollisuudet
- erilaiset päivät, retket, matkat
- huomion lisääntyminen kotona
- ilmainen perusruokailu
- kuntoutusraha

Vanhempien mielestä vaikutus nuoren elämään

- nuoren mieliala muuttunut
  - avoimuus, itsetuottamus lisääntynyt
  - nuori kokee välittämistä
  - päivärytmi normalisoitunut
  - vastuullisuus kasvanut
  - asenne ja motivaatio koulunkäyntiin muuttunut
  - peruskoulu tulee suoritettua
  - muutoksia konkreettisesti toiminnassa
  - nuori ajattelee asioita kypsemmin
  - nuori on alkanut suunnitella tulevaisuuttaan (esim. jatko-opintojaan)
  - ammatinvalinta on selkiytynyt
  - nuori on aloittanut opinnot toisella asteella ja pysynyt siellä
  - nuori on saanut harrastuksia

Vanhempien saama tuki

- "on saanut itselle vähän hengitystilaa ja uutta puhtia, kun on ollut myös muita vastaamassa nuoren ongelmiin eikä ole enää aivan yksin ongelmien kanssa"
- "joku muukin välittää nuoresta, eikä tarvitse olla yksin murrosikäisen ongelmien kanssa"
- "nuoren stressioireiden poistuttua myös oma stressi poistui"
- "nuori on koulussa opettajan valvonnassa paremmin ja luvattomat poissaolot ovat tarkkailun alla"

Vanhempien esiin nostamia kehittämistarpeita

- enemmän yhteisiä tapaamisia projektityöntekijöiden kanssa
- yhteisiä tapaamisia muiden vanhempien kanssa
- koulu ei ole välttämättä paras paikka tapaamisille
- nuorelle yhteyshenkilö myös opiskelupaikkakunnalla
- nuorille ja vanhemmille tietoa erilaisten tukien (ja palkan) vaikutuksista toisiinsa
- tehokkaampi toiminnasta tiedottaminen
- palautetta nuoren edistymisestä vanhemmille enemmän

Yhteistyötahojen mielestä nuorten tukeminen edellyttää (1)

- yhteistyöhön koordinaattori
- sopimukseen pohjautuvia yhteistyökäytäntöjä, jopa velvoitteita
- lisäresursseja kentälle, esim. koulupuolelle resursseja tukea erilaisia oppijoita ja eri tavalla oppivia
- eri toimijoiden kouluttamista
- koululle selkeää roolia kasvattajana ja nuorten tukijana
- tiivistä yhteistyötä kodin ja koulun välillä
- laajaa ja toimivaa yhteistyöverkostoa (ainakin koulu-, nuoriso-, sosiaali-, työvoima- ja terveystoimi sekä Kela)
- yhteistä vastuuta nuoren tukemiseen

Yhteistyötahojen mielestä nuorten tukeminen edellyttää (2)

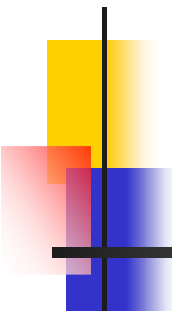

- aikaa nuorten tukemiseen
- voimavarakeskeistä lähestymistä
- ettei toiminta ole leimaavaa, nuoren helppotulla
- kannustus/ motivointirahaa 15-17-vuotiaille nuorten motivointiin ja sitouttamiseen
- valmentavia koulutusmahdollisuuksia perusasteelta toiselle asteelle
- syrjäytymisvaarassa olevien nuorten vapaaajan toimintaan satsaamista
- toiminnan jatkuvuutta, pitkäjänteisyyttä, pysyvyyttä

Millaisia nuoria on pystytty parhaiten tukemaan ja millaisiin tilanteisiin vaikuttamaan (1)

- nuori on vielä peruskoulussa (ensisijainen)
- tai peruskoulun päättämisestä ei ole puolta vuotta kauempaa
- nuori saadaan mukaan ongelmien ilmaannuttua
- ollaan koulun kanssa yhteistyössä heti syksystä
- nuori on valmis ottamaan tuen vastaan
- nuori on mukana omasta halusta
- nuori on motivoitunut vaikuttamaan omaan elämäänsä, ei ainoastaan raha "porkkanana"
- luottamus on syntynyt molemmin puolin

Millaisia nuoria on pystytty parhaiten tukemaan ja millaisiin tilanteisiin vaikuttamaan (2)

- nuoren ongelmat eivät ole suunnattoman vaikeita
- nuoren oppimisvaikeudet on tutkittu, mahdollisesti esy- tai mukautettu koulutausta
- nuoren vuorokausirytmii on saatu kuntoon
- nuoren kotitilanne on suhteellisen normaali
- ainakin toinen vanhemmista näkee realistisesti nuoren tilanteen ja toimii yhteistyössä nuoren tukemisessa
- nuorella on aikaa muutoksen tekemiseen, on mahdollisuus pitkäjänteiseen tukemiseen

Millaisten nuorten kohdalla ja millaisiin tilanteisiin ei ole pystytty vaikuttamaan juuri lainkaan

- nuori on melkein täysi-ikäinen ja peruskoulun päättymisestä on jo pidemmän aikaa
- nuorella on useampia opiskelun keskeyttämisiä ja kielteisiä koulukokemuksia
- nuorella on alkanut syntyä omia virityksiä kaveripiirin suhteen
- motivaatio projektin tapaiseen toimintaan puuttuu
- vasta toisella asteella todetaan mukautuksen tarve tai ADHD-oireyhtymä
- sosiaalisesti sopeutumattomia nuoria (huumeet, rikokset)
- ongelmallinen kasvuympäristö, huostaanoton tai sijoituksen "kynnyksellä" olevia nuoria
- nuorella on vaikea mielenterveysongelma tai muu vakava sairaus
- perhe ei puutu nuoren tekemisiin
- yhteistyötä kodin kanssa ei ole